

ingediend op **19-A** (2022-2023) – Nr. 3-C
8 juni 2023 (2022-2023)

Verslag

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Koen Daniëls, Jan Laeremans en Loes Vandromme
aan de Commissie voor Algemeen Beleid,
Financiën, Begroting en Justitie

over het ontwerp van decreet

houdende aanpassing van de uitgavenbegroting
van de Vlaamse Gemeenschap
voor het begrotingsjaar 2023

Documenten in het dossier:

- 19-A** (2022-2023) – Nr. 1: Ontwerp van decreet + Bijlagen
  - Nr. 2: Amendement + Erratum
  - Nr. 3-A en B: Verslagen aan de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie
- 18** (2022-2023) – Nr. 1: Ontwerp van decreet
- 17** (2022-2023) – Nr. 1: Algemene toelichting
- 20-A** (2022-2023) – Nr. 1: Verslag van het Rekenhof over de aanpassing van de begroting
- 1699** (2022-2023) – Nr. 1: Ontwerp van programmadecreet

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Karolien Grosemans.

Vaste leden:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Karolien Grosemans, Kathleen Krekels, Annabel Tavernier;
Roosmarijn Beckers, Jan Laeremans, Kristof Slagmulder;
Loes Vandromme, Hilâl Yalçın;
Jean-Jacques De Gucht, Gwendolyn Rutten;
Johan Danen, Elisabeth Meuleman;
Hannelore Goeman.

Plaatsvervangers:

Marius Meremans, Axel Ronse, Nadia Sminate, Kris Van Dijck, Katja Verheyen;
Leo Pieters, Els Sterckx, Sam Van Rooy;
Katrien Schryvers, Brecht Warnez;
Els Ampe, Tom Ongena;
Stijn Bex;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Kim De Witte.

INHOUD

I.	Toelichting door minister Ben Weyts.....	4
1.	Inleiding	4
2.	Evolutie	4
3.	Totalen	5
4.	Compensaties.....	5
II.	Bespreking.....	5
1.	Tussenkomen van de leden	5
1.1.	Steve Vandenberghe	5
1.2.	Gwendolyn Rutten.....	6
1.3.	Loes Vandromme	6
1.4.	Koen Daniëls	6
2.	Antwoorden van minister Ben Weyts	6
3.	Amendement.....	7
III.	Indicatieve stemming	8
	Gebruikte afkortingen	9

Op 8 juni 2023 besprak de Commissie voor Onderwijs het ontwerp van decreet houdende aanpassing van de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2023. Dit ontwerp van decreet werd samen besproken met het ontwerp van programmadecreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begrotingsaanpassing 2023 (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1699/1).

I. Toelichting door minister Ben Weyts

1. Inleiding

Volgens minister *Ben Weyts* is het altijd de ambitie van de minister van Begroting om begrotingsaanpassingen licht te houden, met enkel budgettaire neutrale compensaties en actualisaties van de open-endregelingen. Vakministers proberen er evenwel gebruik van te maken om wat extra middelen in de wacht te slepen. Voor Onderwijs bevat de aanpassing nieuwe investeringen, onder andere voor de ondersteuning van scholen, cognitief sterke leerlingen en topsportleerlingen, voor de professionalisering van leerkrachten en voor de capaciteit voor het gewoon en buitengewoon onderwijs. Kortom, investeringen in de kwaliteit van het onderwijs in al zijn aspecten.

2. Evolutie

Ten opzichte van de begrotingsopmaak 2019 is het budget na de begrotingsaanpassing met 3,5 miljard euro gestegen, dat is een stijging met 29 procent op 4,5 jaar, merkt de minister op. In 2023 wordt ongeveer 15,5 miljard euro in het onderwijs geïnvesteerd. Universiteiten, hogescholen en Scholen van Morgen meegeteld, is dat 17,85 miljard euro.

Ten opzichte van de begrotingsopmaak 2023 zijn er voornamelijk wijzigingen in de loonkredieten, zowel ten gevolge van aanpassingen van de open-endregeling als van de indexering als van compensaties. Algemeen stijgen de ramingen voor de lonen van het basisonderwijs met 39 miljoen euro, de lonen van het secundair onderwijs met 113,5 miljoen euro, de lonen van het dko met 10,8 miljoen euro en de lonen van het volwassenenonderwijs met 11 miljoen euro. De belangrijkste bijstelling is uiteraard het indexeffect, geeft de minister mee. Bij de begrotingsopmaak was daar een centrale provisie voor. Met de aanpassing is het indexeffect tot en met de spilindexoverschrijding van november 2022 toegevoegd aan de onderwijskredieten. Voor de voormelde onderwijsniveaus komt dat neer op 187 miljoen euro.

In de loonmassa zitten de extra inspanningen in het kader van de algemene cao, van de specifieke cao voor het meester-, vak- en dienstpersoneel – die een lineaire loonsverhoging inhield –, alsook 5,6 miljoen euro voor de laatste fase van de loonstijging van de directeurs waarvoor in totaal in 10 miljoen voorzien wordt. Dat zorgt voor een loonspanning van 31 procent. Daarnaast is er de bijstelling ten gevolge van de recentere gegevens van betaalde opdrachten, leerlingenaantallen en anciënniteit van het personeel. Voor het basisonderwijs leidt dat tot een stijging van 21 miljoen euro, voor het secundair onderwijs van 44 miljoen euro, voor het dko van 3,6 miljoen euro en voor het volwassenenonderwijs van 2,3 miljoen euro.

De budgettaire impact van de Oekraïnedecreten en -besluiten staan op een aparte provisie, maar de open-endeffecten worden wel meegerekend in de reguliere middelen, legt de minister uit. In de telling van 1 februari zitten ook de leerlingen uit Oekraïne, wat voor het leerplichtonderwijs tot een geraamde bijstelling van 15 miljoen euro leidt.

3. Totalen

In totaal bedragen de beleidskredieten in 2023 17,85 miljard euro, waarvan 2,3 miljard euro gaat naar de consolidatie van universiteiten en hogescholen en het investeringsprogramma Scholen van Morgen. In het uitgavendecreet (administratieve begroting) staan zoals gewoonlijk de cijfers exclusief consolidatie, maar inclusief apparaatskredieten en provisies.

4. Compensaties

Bij de begrotingsaanpassing verschuiven enkele budgetten, onder meer voor de oprichting van leersteuncentra. Die nemen een aparte plaats in in de onderwijsstructuur en worden om die reden op een specifieke plaats in de onderwijsbegroting opgenomen, wat zorgt voor een verschuiving van middelen die in de budgetten van het basis- en secundair onderwijs opgenomen waren. Voor 2023 is dat 82 miljoen euro, in 2024 komt het op kruissnelheid. Daarnaast komt er jaarlijks 4,3 miljoen euro om de secundaire processen van de leersteuncentra te ondersteunen. Voor het eerste semester van het schooljaar 2023-2024 is dat 1,4 miljoen euro.

Voor de transitie van 22 internaten naar Welzijn wordt 11,4 miljoen euro overgeheveld. Voor het gelijktrekken van de financiering van de onderwijsinternaten trekt de minister jaarlijks 5 miljoen euro uit, dus 1,7 miljoen euro voor de periode van september tot december 2023. Voor leerkrachten die nog geen pedagogisch diploma hebben, zorgt de lerarenbonus ervoor dat ze voor een voltijds ambt 3 uur per week vrijgesteld kunnen worden, maar toch 100 procent betaald worden. Op kruissnelheid is daar een budget van 4,3 miljoen euro voor.

De extra middelen van de leersteuncentra, de onderwijsinternaten en de lerarenbonus werden vanuit de provisie van AGODI verdeeld naar de lonen en worden in de volgende begrotingsronde, als de kostprijs van de maatregel stabiel is, structureel verschoven naar de open-endfinanciering, schetst de minister.

II. Bespreking

1. Tussenkomen van de leden

1.1. Steve Vandenberghe

Steve Vandenberghe vraagt de minister hoeveel miljoen euro er niet wordt uitgegeven door het lerarentekort.

Wat is de verklaring voor de daling in de loonkredieten voor de CLB's? Er wordt 0,5 miljoen euro voor het basisonderwijs en 1,2 miljoen euro voor het secundair onderwijs overgeheveld van de lonen naar de AGODI-provisie ten gevolge van geraamde lagere uitgaven voor de zijinstroom. Hoeveel werd er begroot? Hoeveel zijinstromers worden er minder verwacht? Wat is daarvoor de reden? Heeft de minister al samengezeten met de lerarenopleidingen om te kijken of de opleiding voor de zijinstromers in combinatie met de lesopdracht haalbaar is? Vooruit krijgt het signaal dat er zijinstromers afhaken omdat dat, ondanks de lerarenbonus, niet het geval is.

Voorts vraagt de spreker een verklaring voor de daling van de algemene werkingskosten bij de universiteiten en hogescholen.

1.2. Gwendolyn Rutten

Gwendolyn Rutten begrijpt dat de begrotingsaanpassing door de open-endfinanciering grotendeels technisch van aard is. Studiebeurzen worden geïndexeerd met twee jaar vertraging, voor het huidige academiejaar stond in de begroting 2023 een indexering van 0,7 procent, terwijl de inflatie rond de 10 procent ligt. Bij de studentenkoten lopen de prijsstijgingen op tot meer dan 20 procent. Bij de begrotingsaanpassing 2023 stijgen de beurzen met 5,3 procent, dus het inflatiecijfer van twee jaar geleden. Goed is dat de werkingsmiddelen van de scholen, wegens dat uitzonderlijk dure jaar, onmiddellijk gecorrigeerd zijn. Voor studenten wordt dat niet gedaan, terwijl de inschrijvingsgelden wel jaarlijks geïndexeerd worden. Waarom hanteert de minister dezelfde aanpak niet voor studiebeurzen? Het zou erg zijn als financiële redenen voor sommigen de toegang tot het hoger onderwijs blokkeren.

1.3. Loes Vandromme

Loes Vandromme roemt de stijging van de vastleggings- en vereffeningskredieten. Onderwijs moet alleen het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken laten voorgaan. De stijging is mee ingegeven door de open-endfinanciering, de leerkrachtpopulatie en de indexering.

De loonuitgaven nemen toe, maar de loonkredieten van het basisonderwijs dalen met 47,4 miljoen euro en die van de CLB's met 2,4 miljoen euro. Wat is de verklaring daarvoor? Voorheen was dat terug te vinden in de beleids- en begrotingstoelichting, nu is dat giswerk. Hoeveel wordt er voor de zelfstandige leersteuncentra gecompenseerd van de lonen in het basis- en secundair onderwijs en hoe worden die middelen verdeeld? Ook wat de internaten betreft hoort de spreker graag hoe de compensatie verdeeld is over het basis- en secundair onderwijs.

In de werkingskredieten zijn er veel minder wijzigingen. Voor de meeste is er minstens een aanzet tot verklaring, maar niet voor de beperkte daling voor het gewoon basisonderwijs met 100.000 euro. Wat is de verklaring?

Bij de uitgaven voor studiefinanciering dalen de middelen voor de Oekraïne-crisis. Is dat omdat er minder Oekraïense leerlingen die hier secundair onderwijs gevolgd hebben naar het hoger onderwijs gaan dan verwacht? Of omdat ze terugkeren naar hun land?

Betekenen de verschuivingen en de eenmalige compensatie van 4,4 miljoen euro dat er initiatieven voor de erfgoedpremies betaald worden met de gewone middelen voor schoolinfrastructuur?

1.4. Koen Daniëls

Koen Daniëls herinnert eraan dat het parlement besloten heeft voortaan begrotingsaanpassingen licht te houden en niet meer te werken met een beleids- en begrotingstoelichting.

2. Antwoorden van minister Ben Weyts

Minister *Ben Weyts* wijst op de beperktheid van de budgetten, waardoor keuzes nodig zijn. Die zijn gebaseerd op behoeften maar ook op het vermijden van aanzuigeffecten.

De anciënniteit die zijinstromers in rekening kunnen brengen, varieert. Het budget daarvoor was geraamd op 10 miljoen euro, maar is nu bijgesteld naar 9 miljoen euro. De inschatting was dus redelijk correct.

De daling in de werkingsmiddelen van universiteiten en hogescholen komt grotendeels door een bijgestelde raming van de index.

De belastingaangifte, dus de inkomsten van twee jaar eerder, is de basis om te oordelen of iemand een studietoelage krijgt, uiteraard met het indexcijfer van dat moment. Daar verandering in brengen, betekent de hele systematiek wijzigen en zal dan op een ander moment, met een andere inflatie, nadelig uitvallen. Als de reële inkomenssituatie sterk afwijkt van die van twee jaar ervoor, kan de afdeling Studietoelagen een afwijking toestaan, wat al in 11 procent van de gevallen gebeurt. Als dat later niet blijkt overeen te stemmen met de realiteit, kan er geld teruggevorderd worden.

De minister meent dat het parlement nog zoekende is naar de beste formule voor de bespreking van de begrotingsaanpassing. Het oordeel daarover komt het parlement en het Uitgebreid Bureau toe.

Voor scholen die in problemen geraken, zijn er genadejaren. In de praktijk wordt daar heel coulant mee omgegaan, door hem en de vorige minister. In Vlaanderen ligt de lat trouwens al heel laag op het vlak van het vereiste aantal leerlingen, merkt de minister op.

De afspraken in het regeerakkoord over de pedagogische begeleidingsdiensten zijn gebaseerd op analyses, onder andere van de commissie-Monard, dat er wel wat schortte aan de werking en de effectiviteit. Niettegenstaande die afspraken en de besparingen in 2019 heeft de minister gezorgd voor extra middelen voor die diensten, maar wel verbonden aan een duidelijke opdracht: meer ondersteuning voor de datageletterdheid van scholen en voor het versterken van de leerkrachten in de basis- en verhoogde zorg.

De daling van de loonkredieten in het basisonderwijs is bijna volledig het gevolg van verschuivingen naar de leersteuncentra.

Ongeveer 4,4 miljoen euro is uitgetrokken voor erfgoedpremies. Dat is een onderdeel van het gezamenlijke programma met de minister van Erfgoed dat prioriteit wil geven aan renovatie van schoolgebouwen die onder erfgoedinfrastructuur vallen.

Hoeveel miljoen euro er minder wordt uitgegeven door het lerarentekort kan de minister niet zeggen. De begroting wordt opgemaakt op basis van de uitgaven van de voorgaande jaren, aangepast aan automatische kostendrijvers. Hoeveel het theoretische maximum aan uitgaven bedraagt, kan de minister niet zeggen. Voorheen gingen de middelen voor uren-leraar die niet werden uitgegeven, verloren. Nu kunnen die omgezet worden in punten, waarmee scholen andere profielen kunnen aanwerven zoals technische of administratieve profielen. Binnenkort wordt dat ook mogelijk voor vervangingen, zelfs vanaf veertien dagen. Zo kunnen scholen nog creatiever omgaan met hun subsidies, stelt de minister.

3. Amendement

Elisabeth Meuleman licht haar amendement (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 19-A/2 en 2-Erratum) toe dat ertoe strekt de VAK en VEK van programma D Kleuter- en leerplichtonderwijs te verhogen.

Gezien de PIRLS-resultaten en het belang van opgroeien in een boekenrijke omgeving, heeft Groen een amendement ingediend, om naar analogie van de Digisprong, waarvoor 375 miljoen euro wordt uitgetrokken, een Boekensprong van 5,4 miljoen euro te organiseren. Met dat geld krijgt elke school honderd boeken

voor de schoolbibliotheek, te kiezen uit een lijst samengesteld door bijvoorbeeld kinderjury's.

Koen Daniëls zegt dat het amendement van Groen over meer boeken voor scholen hem op het eerste gezicht interessant leek. Groen heeft echter geen amendement ingediend om de middelen op een andere post te compenseren. De Digisprong, waarmee vergeleken wordt, is gebeurd met relancemiddelen na de coronacrisis. Voorts lijkt het hem geen goed idee dat elke basisschool evenveel boeken krijgt, ongeacht de grootte of het aantal vestigingen. Het hoofdprobleem met lezen is voorts niet dat er in de scholen geen boeken zijn. Heel wat scholen hebben al een bibliotheek, die gevoed wordt met boeken aangekocht door de school en/of geschonken door ouders of organisaties als het Davidsfonds. Ook zijn er wisselbibliotheken, bibliobussen, schoolbezoeken aan de bibliotheek, leesboxen enzovoort. De kernproblemen zijn de technische leesvaardigheid, de didactiek, de tijd besteed aan lezen en de beheersing van het Nederlands. Leesplezier komt pas als leerlingen vlot kunnen lezen, meent de spreker. Tot slot wijst hij op een inconsequentie. Groen pleit doorgaans voor werkmiddelen die vrij door scholen te besteden zijn, terwijl de partij nu voorstelt om die middelen te labelen.

Het zou gemakkelijk zijn als het leesqualiteitsprobleem zou worden opgelost door scholen boeken te bezorgen, stelt minister *Ben Weyts*. Er zijn extra middelen (2,3 miljoen euro) voor de omvattende aanpak, namelijk het Leesoffensief, geeft de minister mee.

III. Indicatieve stemming

Amendement nr. 1 wordt verworpen met 1 stem voor en 9 stemmen tegen bij 2 onthoudingen.

De aan de Commissie voor Onderwijs toegewezen onderdelen van het ontwerp van decreet houdende aanpassing van de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2023 worden indicatief aangenomen met 9 stemmen tegen 2 bij 1 onthouding.

Karolien GROSEMANS,
voorzitter

Koen DANIËLS
Jan LAEREMANS
Loes VANDROMME,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

AGODI	Agentschap voor Onderwijsdiensten
dko	deeltijds kunstonderwijs
PIRLS	Progress in International Reading Literacy Study
VAK	vastleggingskrediet
VEK	vereffeningskrediet